

PISM | POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

BIULETYN

Nr 77 (2009), 14 kwietnia 2020 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski • Patrycja Sasnal • Rafał Tarnogórski
Katarzyna Staniewska (sekretarz redakcji)
Sebastian Płóciennik • Justyna Szczudlik • Daniel Szeligowski • Jolanta Szymańska
Marcin Terlikowski • Karol Wasilewski • Szymon Zaręba • Tomasz Żornaczuk

Rząd zyskuje – scena polityczna RFN w czasie pandemii COVID-19

Lidia Gibadło

W związku z działaniami podjętymi w walce z pandemią COVID-19 rośnie poparcie społeczne dla rządu RFN. Przyczyniają się do tego wizerunek Angeli Merkel jako liderki doświadczonej w walce z poprzednimi kryzysami oraz wsparcie ze strony opozycji. Stabilna sytuacja polityczna w Niemczech jest istotna ze względu na ich zbliżającą się prezydencję w Radzie UE. Podczas swojej prezydencji RFN skupi się na organizacji pomocy medycznej dla państw członkowskich najbardziej dotkniętych pandemią i na stworzeniu planu odbudowy gospodarczej Unii.

Rządem CDU/CSU i SPD, od momentu jego utworzenia w marcu 2018 r., wstrząsały liczne spory, których skutkiem był niski poziom zadowolenia z pracy władz federalnych. Według badań instytutu Infratest dimap w lutym br. tylko 32% badanych pozytywnie oceniało działania tzw. wielkiej koalicji. Grało to na niekorzyść chadeków i socjaldemokratów, których notowania na początku marca br. spadły odpowiednio do 27% (z 34% w marcu 2018 r.) i 16% (z 18%). W związku z pandemią COVID-19 rząd CDU/CSU–SPD stanął jednak przed nowymi wyzwaniami, z którymi – przynajmniej dotychczas – dobrze sobie radzi. Przekłada się to na wzrost zadowolenia z działań władz federalnych (72%) i notowań chadeków, które na początku kwietnia były na poziomie 35–38%.

Federacja wobec kryzysu. Na wzrost poparcia dla rządu wpłynęło poparcie Niemców dla działań w walce z epidemią COVID-19: z badań instytutu Forschungsgruppe Wahlen opublikowanych 9 kwietnia wynika, że 74% ankietowanych ocenia podjęte środki jako adekwatne. Dodatkowo 73% badanych uważa, że odpowiedzialność za zarządzanie kryzysem powinna spoczywać na władzach federalnych. Oznacza to, że Niemcy pozytywnie oceniają koordynowanie działań z władzami krajów związkowych przez rząd w Berlinie, konieczne ze względu na regionalne różnice w obostrzeniach obowiązujących na terenie RFN. Kraje związkowe mają szerokie uprawnienia w obszarach takich jak służba zdrowia czy bezpieczeństwo publiczne. Aby ujednolicić podstawowe metody walki z COVID-19, kanclerz Merkel oraz premierzy landów ustalili wspólny katalog ograniczeń poruszania się oraz dostępu do sklepów i usług dla wszystkich regionów RFN. Dodatkowo Bundestag i Bundesrat przyjął nowelizację ustawy o zapobieganiu chorobom zakaźnym i zwalczaniu ich, przyznając federalnemu ministrowi zdrowia prawo do ograniczenia międzynarodowego transportu osobowego oraz rozdysponowania leków i środków medycznych za pomocą rozporządzeń. Na korzyść władz federalnych działa również wielkość pomocy finansowej oferowanej przez rząd, której celem jest złagodzenie skutków osłabienia gospodarczego. [Należą do nich bezzwrotne dotacje i nieoprocentowane kredyty dla przedsiębiorców.](#) Łączna wartość pomocy może sięgnąć 1,2 bln euro.

Istotne są również środki podejmowane przez premierów kierujących krajami związkowymi. Chodzi przede wszystkim o Markusa Södera – premiera Bawarii, landu największego i najbardziej dotkniętego epidemią COVID-19: 14 kwietnia odnotowano tam 33,5 tys. zachorowań i 872 zgonów. Dla ratowania potencjału gospodarczego landu, który generuje ok. 18% niemieckiego PKB, władze zdecydowały o wdrożeniu pakietu pomocowego w wysokości 60 mld euro, uzupełniającego wsparcie federalne.

Jednocześnie Bawaria wyróżnia się spośród innych regionów najbardziej restrykcyjnymi ograniczeniami i szybkością ich wdrażania. Jako pierwsza podjęła decyzję o zamknięciu szkół i przedszkoli oraz wprowadziła stan klęski żywiołowej. Takie działania są pozytywnie oceniane przez opinię publiczną – obecnie premier Bawarii jest jednym z polityków cieszącym się największym zaufaniem w RFN.

Korzyści wizerunkowe. Na wysokie oceny działań rządu składa się także harmonijna współpraca CDU/CSU z koalicyjną SPD. Jej symbolem jest wspólna konferencja prasowa [ministra gospodarki i energii Petera Altmaiera \(CDU\) oraz ministra finansów i wicekanclerza Olafa Scholza \(SPD\), prezentujących pakiet pomocowy dla gospodarki](#). Jednocześnie głównym beneficjentem sprawnego działania władz federalnych i braku konfliktów w ramach koalicji jest CDU/CSU: podczas gdy chadecy cieszą się z 9-punktowego wzrostu notowań, socjaldemokraci zyskali zaledwie 1 pkt proc.

Niewykluczone, że niskie zyski SPD to efekt utożsamiania działań niemieckiego rządu z aktywnością jego szefowej. Wysokie poparcie dla chadeków koreluje z wysokimi wskaźnikami zaufania dla Angeli Merkel. Kanclerz znajduje się na pierwszym miejscu listy najpopularniejszych niemieckich polityków, ale w czasie epidemii jej wyniki wyraźnie wzrosły. Na korzyść Merkel działa jej bogate doświadczenie polityczne: od 2005 r. jako kanclerz Niemiec wielokrotnie przeprowadzała Niemcy przez kolejne kryzysy. Wysokie wskaźniki zaufania to także zasługa strategii komunikacyjnej szefowej rządu. Orędzie Merkel z 18 marca oraz cotygodniowe podcasty emitowane w czasie jej domowej izolacji w związku z podejrzeniem zarażenia COVID-19 wzmacniają poczucie, że rząd panuje nad walką z epidemią.

Opozycja w czasach COVID-19. Koncentracja na walce z COVID-19 stawia w niełatwej sytuacji opozycję. Krytyka działań rządu, ciesząc się szerokim poparciem społecznym, mogłaby zostać odebrana jako brak solidarności w obliczu najpoważniejszego zagrożenia w powojennej historii Niemiec. Opozycja unika zatem krytyki wielkiej koalicji i wspiera jak najszybsze wprowadzanie kolejnych instrumentów antykryzysowych. Przykładem jest sprawny przebieg nowelizacji budżetu uwzględniającego pakiet pomocowy dla gospodarki: dzięki samoograniczeniu debaty w Bundestagu i Bundesracie proces legislacyjny od momentu zaprezentowania propozycji rządu do przyjęcia ich przez Bundesrat trwał pięć dni. Dodatkowo wszystkie partie opozycyjne z wyjątkiem AfD współtworzą rządy landowe. Biorąc pod uwagę szerokie uprawnienia, którymi dysponują kraje związkowe, opozycja także ponosi odpowiedzialność za szybkie i efektywne przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się COVID-19 i łagodzenie skutków osłabienia gospodarki. Żadna z partii nie skrytykowała pomocy medycznej RFN dla państw UE, przede wszystkim dla Włoch, Hiszpanii i Francji. Rozbieżności dotyczą stworzenia tzw. koronaobligacji: przeciwnie pomysłowi, oprócz wielkiej koalicji, są AfD i FDP, a do jego zwolenników należą Zieloni i die Linke.

Na niekorzyść partii opozycyjnych działa przekonanie opinii publicznej, że nie są one odpowiednio przygotowane, aby zmierzyć się z obecnym kryzysem. Z badania instytutu Forsa wynika, że jedynie 4% Niemców postrzega Zielonych jako ugrupowanie najlepiej przygotowane do walki z wyzwaniami, przed którymi stoi RFN. W tym samym badaniu na CDU/CSU wskazało 43% ankietowanych. Jednocześnie Zieloni, którzy do tej pory zyskiwali dzięki popularności tematów związanych z ochroną środowiska, od początku marca stracili 7 pkt proc. Na swoją korzyść kryzysu nie wykorzystała dotąd AfD. [Notowania podzielonego wewnątrznie ugrupowania, zmagającego się z zarzutami o kontakty ze skrajną prawicą, spadły poniżej 10%](#). Liberalna FDP i skrajnie lewicowa die Linke utrzymały jednocyfrowe poparcie.

Wnioski. Wysokie notowania chadecji i poparcie dla działań rządu wzmacniają pozycję Angeli Merkel, oddalając prawdopodobieństwo rozpadu koalicji z SPD i wcześniejszego odejścia kanclerz. Pozytywna ocena walki z COVID-19 może stanowić cenny atut dla CDU/CSU i zwiększyć wynik chadeków w przyszłorocznych wyborach do Bundestagu. Ryzykiem jest jednak reakcja Niemców na osłabienie gospodarki oraz możliwe zmęczenie długotrwałym obowiązywaniem istniejących obostrzeń. Prawdopodobnie różnice w działaniach podejmowanych przez landy w walce z kryzysem doprowadzą do dyskusji nad zmianą ustawy zasadniczej i do przyznania większych praw władzom federalnym w zarządzaniu sytuacją kryzysową.

Brak bezpośredniego zaangażowania w walkę z epidemią COVID-19 obniża szanse byłego szefa frakcji CDU/CSU w Bundestagu Friedricha Merza oraz przewodniczącego parlamentarnej komisji spraw Norberta Röttgena na zwycięstwo w wyborach przewodniczącego CDU. Jednocześnie aktywność w czasie kryzysu stanowi ważny atut dla premiera Nadrenii-Północnej Westfalii Armina Lascheta, ubiegającego się o stanowisko szefa partii, oraz federalnego ministra zdrowia Jensa Spahna, który byłby jego zastępcą. Walka z epidemią wzmocniła również pozycję premiera Bawarii Markusa Södera, zwiększając jego szanse jako potencjalnego kandydata chadecji w wyborach do Bundestagu.

Stabilna sytuacja polityczna w RFN jest niezbędna dla walki ze skutkami COVID-19 w UE, szczególnie ze względu na zbliżające się przewodnictwo RFN w Radzie UE w drugiej połowie tego roku. Wśród priorytetów niemieckiego rządu najprawdopodobniej znajdzie się przede wszystkim koordynacja pomocy dla państw najbardziej dotkniętych COVID-19 oraz stworzenie planu pomocy gospodarczej dla państw Unii.